

იაპონელი არტიტბე. — ერთი სტენს ოტელადან.

მოსუცი ჩვენი ნაცნობი ნიკო ლათამე იყო. ერთი წელიწადი გავიდა, რაც ჩამოსულიყო. ის რომ წვიდა, გზაზე კარგ ამხანაგად დაუახლოვდა. სატუსაღოს კედლებმა და კარგი ხალხის გაცნობამ სულ სხვა კაცად გადაქცია. კატორგა რომ გაათავა, ზუთი წელიწადი დავიდე იქ იყო. ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ ნახა, ბევრი რამ შევიწინა. ჩამოვიდა ქალაქ №-ში. ვეგარავინ ვეღარ იცნო. ცოლ-შვილი მოიკითხა, მეგ-რამ იმით გზა-კვლის ვეღარა გიგოზ-რა. ძველი ნაცნობ-ამხანაგებიც მოიკითხა, ზოგი ნახა და ზოგი ვერა. კიდევ სიღარიბესა და დღიურ ლუქმის ძებნაში იყო. ქვეყანაც და ხალხიც სხვა პანგზე დახვდა მომართული. სარდაფებიდან აღარ ისმოდა შაბათ საღამომობით პარალელ და მრავალ-ფიბერიკ სამეგიროდ მთასა და ბარში ხალხი ათასობით იკრიბებოდა და მძობა-ფრთხობას ეფიცებოდა ერთმანეთს. ნიკომაც მიპყრო მუშაობას ხელი და ერთგულად და გატაცებით მოეკიდა საქმეს, ხალხში ნახა და სიყვარული დამისახურა. ისე, ხან სად მუშაობდა და ხან სად დღიურს ქრახუნდა.

ავადმყოფმა თავის დიდრონი თვალები გააღო და საავადმყოფოს კედლებს მიმოაგოლა.

— სადა ვარ? — მისუსტებულის ხმით წამოილაპარაკა და თვალებსაიკენ ხელი წაიღო, ტკივილი იგრძნო და მწარედ დაიკვნესა.

— ოო... ოა... ეხლა მასსოვს... ეხლა... ვინ მომიყვანა აქ, აჰ? — შეეკითხა იქვე მდგომ ნიკოს.

— მე, მე მოგიყვანე შვილო! — უთხრა ნიკომ. — მხოლოდ ნუ ლაპარაკობ, გაწყენს.

ქალი გაღმუდა და სუსტი, ღონე-მიხილა თვალები ნიკოს მიაშტერა.

«მეც იმისი... ყოველივე, ყოველივე იმისი აქვს!» — წაიჩურჩულა ნიკომ.

გული შიშითა და ნეტარებით უშტერდა. ძარღვები ეკიშებოდა, ყელიში რაღაცა უქერდა, სუნთქვას უშლიდა. სულ განაზული ქალის მკერდის ცემას ყურს უტვდებდა. დღემ ამ ტანჯვაში გაიარა. დაღამდა. ნიკო საავადმყოფოდან დაითხოვეს. სახლში არ წასულა, რადგან გული საავადმყოფოში რჩებოდა. ამას გარდა დაქერასაც ეწინოდა. საავადმყოფოს ვეგრდით მესერთან პატარა საწვრიზოლა ბუდეც იდგა. მესერთან ძლიერ ახლოს იყო მიდგმული, ერთი კაცი ძლივს ჩავიკვდა კედელსა და მესრის შუა. სიცოცხე ძალზე უქერდა. ნიკო იმ ბუდეს უკან სულ განამბული ჩაქრუნჩულიყო. სიცივეს ვერა გრძნობდა და თვალ-დაკვეთული საავადმყოფოს მკრთალ სინათლით განათებულ ფანჯარას მისჩერებოდა. აქა-იქ პოლიციონი სტეკით გამოტყუარებოდნენ ხოლმე ერთმანეთს. ცხენოსანი ყაზახები მიდი-მოდიოდნენ. ბუდეასთან თუ ვინმე მოახლოვდებოდა, ნიკო სუნთქვისას ციკი შესწყვეტდა.

გათენებამ მოატანა. ნიკოს ჩასთვლიომა... შეინძრა, გააღო თვალი, მზე უკვე გამოსულიყო. ზურგი ვასთობოდა. ქუჩაში, თითქმის განგებ, არავინ მოსჩანდა. სანქაროდ გამოძერა, ტანისამოსი დაიბერტყა და საავადმყოფოს კარებს მიადგა.

ნიკომ ითხოვა და შეუშვეს ავადმყოფთან. ავადმყოფი უკედ იყო, ღონეზე მოსულიყო და თავისუფლად ელაპარაკებოდა მომდღელ ქალს. ნიკო გულის ცემით შევიდა.

— დილა მშვიდობისა, შვილო. როგორა გრძნობთ თავს?

— გმადლობთ! თქვენით ვარ ცოცხალი, თქვენ ამავს თავის დღეში ვერ ვავიხიდი.

ნიკო თავს უხერხულად შტრძნობდა, სული მისდოდა, უნდოდა გადაწყვეტილი გავყო, ვინ იყო. მომეღელეო ქალი გავიდა.

— დაბრძანდით, ბატონო!

ნიკოს ქუდი ხელში ეჭირა, უნდოდა რაღაც ეკითხა, მისჩერებოდა, პირი ეკროდა. უეცრათ ქითხა ხნის ცანკალით:

- ვინა ხართ, ბატონო.
- როგორ თუ ვინა ვარ?... — გაუკვირდა ქალს.
- ვისი შვილი ხართ?
- თქნი შვილი? ჰოო... არ ვიცო!
- ვივინ გვარია?
- არც ის ვიცი...

მოსუცს ნერწყვი უშტრებოდა.

- არავინ გასსოეთ?
- პატარა ვიყავი, მამა სადღაც წავიდა.
- დღედა?
- დედა შემდეგ მომიკვდა.
- არავინ დავტრენიათ?
- ორი მამა მყავდა, პატარაები, პეტრე და თამა.

— შვილო კატო! არ მოვტყუებულვარ!... — დიდროდა ნიკომ და ლოგინთან მუხლებზე დაეშვა. ეხვეოდა, უკაცნი ხელივს, სახეს და მწარედ ქვითინებდა...

— მე, მე ვარ, შენი მამა, ციმაზის გავგანვილი... წელიწადი რაც მოვიდა და თქვენს ძებნაში ამოდიოდა სული. ხომ კატო გქვია? ხომ, ჩემო შვილო! ჩემო ერთადტროთი!

კატოც აღღვებული ეხვეოდა და გულში იკრავდა მამის გამზარდ ხელებს. ნიკო დაწყნარდა და დაუჯდა წინ. ეხლა მხოლოდ ნეტარების ცრემლები-ღა უკრთოდა თვალებში.

— აბა, შვილო, შენ გენაცვალოს შენი მამა, მიამზე სად იყავი და როგორ იზრდებოდი.

ქალი ერთ ხანს გაჩერდა, სახებე სიწითლემ გადაუარა და აღმუერი ავთო.

— მამავ... ჩემ ცხოვრებას ჩირქი აქცია, ჩირქი... ნიკოს ვერმა გადაუარა. ქალი გასწორდა.

— მაგამ არა... ჩემი ბრალი არ არის, მე გავისწორე ის უფსკრული... გაიმზობ. შენ რომ წახვდი, მამავ, მასსოვს, პატარა ვიყავი. დედა ტროდა და მეც ვტროდა. შემეღვდი დიდი სიღარიბე გამოვიკრიდა, პურსაც ვერა ვშოუ-შეშედი. დღეს დღი ხანს არ უტვოვრია... დავიკრიდა: მე, პეტრე და თამა. მთელი ღამეობით სხვაგან იყენენ და დილობით მოდიოდნენ, საქმეში მოჰქონდნენ ჩემთვის. ეს არ ვიცო, მუშაობდნენ საღმე, თუ არა... მე ვინა, რომ არა... ერთი დღეს აღარ მოვიდნენ, მეორე დღესაც. საღამოს გამოვედი მათ საძებრად, ვეძებე, დამიგამდა. დაგბრუნდი, მაგამ სახლს ვეღარ მივაგინე. ის ღამე ქუჩაში გავატრე. მეორე დღეს კატოც დადილობით, ცალკე შიშობით ვტროდადი. შემეღვდა ვიღაცა ბებერი დედაკაცი და თან წამიყვანა. პატარა ქოხში იდგა, ძალზე არაყს სვამდა და მთელი ღამე ხე-

ლებით ათენდენ. დამიწყო ქუჩაში ტარება და მათხოვრობა. გამეღვლედი ვამიძვლელს ვითხარდი ძმების ამბავს, მაგრამ არაინ არ აღმოჩნდა, რომ სკოლნოდა რამე. მერე საბოლოოდ მარტომ დავიწყე სიარული. ერთ დღეს შემხვდა ერთი ქალი, შერჩერდა და დამიწყო გამოკითხვა, შემეცოდა, ტრილონი დაიწყო, მითხრა: წამოდი ჩემთან, შვილი არა მყავს, შვილი-ლითი შეკლები, გამოგზავნი, ვიპატრონები. ათასი რჩევით და იმედებით აღვრთავებულე წამიყვანა. ჩამაცევა ძვირღვა-სად. მიუღო დღე და ღამე მატარებულთ ვიარეთ, ნახევარი დღეც ზღვით და მივედით იმის სახლში. ქალის ქმარი კარე-ში დაგვბედა. ჩემმა კეთილის მყოფელმა უთხრა: უპატრო-ნია და შვილიად ავიყვანო. კაცმა აღვრისით თავზედ გადა-მისვა ხელი და მერე არა გამოუკითხავს რა. ხუთს წელიწად-ში შვილივით მიზანხადენ, ყოველდღეს მარიდებდენ. სტუმრე-ში ბეგრი დადიანდენ, მაგრამ მე იმით არ მაქარებდენ. ქალბერი იღინენ იქ ბეგერი, მეუბნებოდენ — დამურბენი არაი-ნა. ხუთი წლის შემდეგ ვედილი კახა მამაცეს და კოპოი-ნა დამიწყეს. აწი საზოგადოებრივი უნდა გავიყვანათო. აწივე დღე დამიწყო ტელში ჩასმა, თავად გვერდიო მომი-ჯდებოდა და თახავარ-ხუთავარ შემომატარებდა ბუღვარს. ქვეყანა ჩვენ მოგვჩერებოდა. მივიკრდა, რად გვიყურებენ მე-თქი. წამიყვანეს ისეთ ადგილბში, სადაც თავს უჩერებულად ვგრძობიდი. აწი თხრობა ნაქონებობა. ისეთ უწყნარულ საქმე-სა და ყოველქვეისთვის მაყურებინებდენ, რომ სირცხვილით ვიწოდდი, თავი სიზნარში მეგონა. შემდეგ ხალხიაც შემეიყუ-ენეს, აქ კი გამოვიყვანი და დავინახე, რომ უპატრონის ხა-ლხი მესია ვარს... დამიწყო რჩევა ჩემმა კეთილის-მყოფელმა: „შენც ვერე უნდა მოიქცეო.“ ასე მეგონა, მღვდლარე მესხის ტანზე, თბო ბაღე მცხეოდა, თვალბი მიჭრალდებოდა, გული მიგრძობდა, რომ გამოუსწვლად ხანდაზში ვემებოდი. თნ და თან გამოვიყვანი, დავაბირე ვაქცევა, მაგრამ ვერ მო-ვახერხე. ერთ დღეს ვილაც კოლოთი შემომივდეს ოთახში და კარბი გაღვნივქტეს, თმბი ჩამოქონდა, სახეს ვიკარავ-დი, ის-კი, იღინდა პარუტყვი იყო, ღვინისაგან გამხუტებული, რომ არც ჩემი კენესა, გმინვა ესმოდა და არც ზეწენა ვე-დრება...

ქალმა თვალბი დახუტა და გაჩუმდა, მკერდი ძალზე უცმე-და. იტყოლოდა დღეოვდა, ცოტა ხანს შემ-დეგ ჩემად განავრობა.

— მეორე დღეს ადგომა ვილარ შემ-დსქელი... მთელი დღე მარეკულბდა. ჩე-მი ტანჯვა არაფერმა არ შემსუბუქა, წუმ-ბეში შემეკურდი... ეს კია თავი ყოველ-თვის მახსოვდა და ვედილობი ტოლბი-დან ამოსვლას... ბოლოს ბედი ვლიმბესს მიპირებდა... ერთი წლის წინად შევხვდი ღარიბ სტუდენტს, რომელმაც ჩამოიხედა ჩემს გულში. დამიწყო ხზრათ სიარული, შემეუღვარდი, შემეუღვარდი წმინდის გრძო-ბით, ის არ აქცედა ყურადღებას ჩემ წარსულს, მხოლოდ ისა სტანჯავდა, რომ შემძლება არა ჰქონდა, რომ დავგებნი. მეც შემეიყვარდა... უიმისოდ ერთ დღეს ვე-ღარა ვეღებდი. არ მელაზნდარებოდა, სულ მასწავლიდა, ერთ საათს არ ვა-დენდა, რომ რაიმე არ აეხსნა ჩემთვის; მეც ვატყობით ვსწავლობდი და მუშე-დებდი ყურს. წიგნებს მიტოვებდა და რასაც ვასწრებდი, ვითხულობდი ჩე-შად. ერთის სიტყვით, ექვსი თვის განმე-ობაში მებერი რამ ვისწავლე. სახუმრო ღარი იყო, ზენი სიყუ-არული, უნდა იმ სახლიდან თავი დამეღწია; ჩავფარდი მუხლებში ჩემ უფროსს ავესენი ჩემი გულის ტკივილი და ვსთხოვემეგავე-

თავისუფლებენ უსასყიდლოდ. ჩემი ვეღვება არად ჩავაგლო. „სად უნდა წახვიდე, და ესთან? ჩემი ხარ, მე მეკუთვნი; მაშ ტყუი-ლით ვადავეე უნს ვაზრდისაო“, მეუბნებოდა. დავაბირე ვაბარვა, მაგრამ არავითარი ქალბი არა მქონდა. მაშინ მიხაკოს და-რიგებით განვატყვე: თუ ნებით არ გამოშვებთ, უსათუოდ, კანონს მივმართე მეთქი... ამის მოსმენაზე ჩათქრდა, დამი-ტყბა და კილო გამოიკვალა: „არა, შვილო, საკანონო არა ვეკეტს? თუ ნამდვილ არ ვინდა დარჩენა, ძალი ვის შეუძლია მხოლოდ სამი დღე დამიკავო, ცნობები მაქვს შესაკრები, ქალბდს მოაკვებ და გავიშვებო. მეც ამ სიტყვებით დავაიმე-დე ჩემი მიხაკო. ჩვენ ნეტარებას საზღვარი არა ჰქონდა. სა-მი ღღის შემდეგ ერთმანთს ვერაგინ დავგაშორებდა. მესამე დამებს ვახშიმი ვამართეს, ვილაც სტუმარი ქალი ვწვით. მეც მიზარულად ვიყავი; დილას თავისუფლებას მოველოდი და თან ჩემი მიხაკოს. სულ ტკბილი სასმელები დახსნეს, გამოსა-თხოვარი ვახშიმიო, და სადღერებლოც მამალბდენდენ. სამ საათზე დალოღის—დაქანტულს დამტინა მიმიღე. ძილში რალაცა მანუებდა და მამტრევედა. გამოამღვიძა მეორე დღეს, თავი მიბრუნდა, გული მერეოდა. საშინლად დაღვწილი ვი-ყავი, დამოვიყენ ასადგამად, თავმა დაძლია და ისევ ბალიშ-ზე ვაფვიდი. გონებაც მოვიკრიბე, ჩემს ოთახში აღარ ვიწვიქი, მათდებ ვატყულ ვიწვრა ოთახში ვიწვიქი, გულს თურმე ზღვა მირევედა... აქ გამოამღვიძეს... დავკარგე მიხაკო და დავკარგე ყოველი იმედიც ცხოვრებაზე. განვლო ორმა თემამ.

- ვიმიმე! — დაიძხვა ქალმა და შერჩერდა.
- არ იყო შვილი?
- ვასო, ვასო... შენ არ იცნობ მამა, ის ჩემი ძმია, ჩემი ძმია! მოკლეს ნამდილოთ... ვიმიმე!..
- ნუ გეშინია, შვილო! ყველას ხომ არ მოჰკლავდენ; მეც-კი ვიყავ, მაგრამ არ მომკვლავარ...
- არა, მამა, ის დატროლი იყო.
- უშველიდა ვინმე. მე ვავიგებ... მერე შვილო... ვი ჩემ დღეს... დავგრძობ... ვანაგრძობ.
- ქალი იღინდას ვერ დამეფილდა, შფოთავდა, სწუხდა და ვასოს სახელს იხსენებდა. ბოლოს განავრობ.
- ერთს საღამოს ამ ორი თვის წინად, მოვიდნენ ყმა-წვრლები. ვასაც თან მოჰყვით. რომ იცოდენ, რა მწვენიერი

ფიუჯისოვა, იაპონელი არტიტი გამლე-ტის რაულში.

სადა იაკო იაპონელი არტიტი-ქალი ოფელის რაულში.

საქართველოს რევოლუციური მუზეუმი
МУЗЕЙ РЕВОЛЮЦИИ ГРУЗИИ

კმაწვილი და კეთილი გულის პატრონია—რომ შეხვდა ჩემ დატანულ სახეს და უხალისო ქვეყნს, დამიწყო გამოკითხვა, შესწუხდა ძალიან და იმედი მომცა, — მე გამოგისწინაო. ხელი

დამიჭირა და მითხრა: 'შენ და და მე ძმა; ძმები დაგვარგვია, მაგრამ მე გავიწყებ მოიბასაო. მეორე დღეს ჩემს დიასახლისთან ელაპარაკნა, მაგრამ მის სამოცი თუმანი ეთხოვა ჩემს გამო-სწნაში. მესამე დღეს წერილი მივიღე, თვით ვასო აღარ გა-მოჩნდა. მეორე დღეს, ყველას რომ დაეძინა, გამოველ წელა. ქუჩის მოსახვევეში ვასო ეტლით დამხვედა, ორი ამხანაგი ახლ-და, წამიყვანეს სასტუმროში, დაღამებამდის იქ ვიყავი. მომი-ტანეს სხვა ტანისამოსი და ჩემი-კი გახვეული ვასოს ამხანაგმა წაიღო. ვასომ თავისას მიმიყვანა, ყველას სცოდნოდა სახლ-ში. ერთი თვე ოთახიდან არ გამომიბეგინია, დამალული ვი-ყავი. ვასოს დედა, — ოპ, რა პატიოსანი ღვდაკაცია! შვილი-ვით მივიღო. ვინც მოვიდოდა, ეუბნებოდა, სოფლიდან მის-წული ჩამოვიყვანეო. ჩემი შლიაბა და ბალტო იმ ყმაწვილს ხილზე დაეგდო, პოლიციელს ენახა და პოლიციაში მიეტანა. როდესაც ძველ ბინაზე მოვიკითხათ და ეს შლიაბაც ენახათ, გადაეწყვიტათ, უთუოდ მღინარეში თავი დაიჩრხო. გუშინ-დღამდის ვასოსას ვიყავი და მუღაზ დღე ვმეცადინებოდი. ეხლა, მამაჩემო, ბედნიერი ვარ, განგებამ შეგვყარა, ერთად ვიშრომით და წმინდა შრომით მოვიგრეცხ იმ ჩირქს, რაც ცხოვრების უსამართლობამ მომაცხო.

ნიკო ქვითინებდა და უკონცინა ხელგებს, თან ამბობდა:
— მე, მე ვარ, 'შვილო, დამნაშავე... მე რომ ლოთი არა-ვყოფილიყავ, არც კაცს მოეკლავდი და არც დამკარგავდნენ... არც შენ ჩავარდებოდი მაგ დღეში.
— არა, მამე, 'შენი-კი არა, ცხოვრების უკუღმართობის ბრალია...

კიდევ დიღბანს ლაპარაკობდნენ მამაშვილი. ბოლოს ნი-კომ წასვლა დააპირა. ის იყო ადგა და გამოთხოვება დაიწყო, რომ პოლიციელნი შემოვიდნენ.
— ნიკო ლათივე თქვენა ხართ? — ჰკითხა ერთმა.
— მე ვარ, — მიუგო ნიკომ გაბედულად, ქალს გადაჰხედა-და ფერმა გადაჰკრა...
— 'შვიპართ! — უბრძანა მზღებელთ.
— მამა... მამა... — შესძახა ქალმა სასოწარკვეთით...
— 'შვილო!... — და ჩაეხვია. — ნუ გეშინია 'შვილო, მაგრად იყავი, სიმართლე თავის გზას არ დაჰკარგავს...
ნიკო საავადმყოფოდან გაიყვანეს, ხოლო კატომ ქვითი-ნით ბალიშში თავი წაჰყო.

8. გარიყული.

— სეშინდად არ მინდა წსვლა ზეტრებურესო. იქ ეხლა ისე რეა... ნეღა...
— ეჰ, არც აქ არის სინათლე.

ბასო.

ორი კარიკატურა საღდა?

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. შ. ჯაბაძარი